

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiden år 2000 på immaterialrättens område. Yrkandena gäller bl.a. patent, biotekniska uppfinningar, skydd för datorprogram, upphovsrätt i anställningsförhållanden, inskränkningar i upphovsrätten, följerätt (droit de suite) och s.k. arenarätt (droit de stade).

Utskottet avstyrker bifall till samtliga motionsyrkanden i huvudsak med hänvisningar till tidigare ställningstaganden samt pågående nationellt och internationellt arbete.

Till betänkandet har fogats sex reservationer och två särskilda yttranden.

Motionerna

2000/01:L801 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som ser över möjligheten att införa s.k. arenarättigheter.

2000/01:L802 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om patentansökan.

2000/01:L803 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kravet på engelska vid patentansökningar.

2000/01:L804 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av 3 kap. upphovsrättslagen och särskilt frågan om upphovsrätten i anställningsförhållanden.

2000/01:L805 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i upphovsrättslagen om att undantag kan medges för ideella organisationer.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om representanter i STIM:s styrelse.

2000/01:So546 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om patent på liv och mänskliga gener.

2000/01:Kr230 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upphovsrätten.

2000/01:Kr346 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om droit de suite.

2000/01:T713 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU:s ministerråd, dess arbetsgrupper och andra internationella organisationer bör motsätta sig en utveckling av den europeiska och internationella patenträtten innebärande att mjukvara, algoritmer och programmeringstekniker inkluderas.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenska ståndpunkter i förhandlingar om intellektuell egendom m.m.

2000/01:MJ218 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen begär att regeringen skall verka för att TRIPS-avtalet förändras så att det möjliggör hänsyn till de målsättningar som finns i konventionen om biologisk mångfald.

2000/01:MJ711 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om patent på liv.

2000/01:N328 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undanta alla livsformer från kravet på patenterbarhet i TRIPS artikel 27 (3) b.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att översyn av TRIPS artikel 27 (3) b måste leda till att den harmoniseras med FN:s konvention om biologisk mångfald.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlänga implementeringstiden för TRIPS artikel 27 (3) b till fem år efter det att översynen av artikeln är avslutad.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om WTO:s underavtal TRIPS.

Utskottet

Inledning

Immaterialrätt är den sammanfattande beteckningen för ett antal olika regler som skyddar intellektuella prestationer och kännetecken mot obehörigt utnyttjande. I huvudsak innebär de olika immaterialrättsliga reglerna – både i Sverige och i andra länder – att den som skapat en skyddad produkt eller utfört en skyddad prestation har ensamrätt att dra ekonomisk nytta av produkten eller prestationen. Ensamrätten kan avse olika slags utnyttjanden, såsom tillverkning, försäljning eller uthyrning, och rättighetshavaren kontrollerar i princip all användning av skyddsobjektet.

Immaterialrätten brukar delas in i upphovsrätt och industriellt rättsskydd. Till det industriella rättsskyddet hör patenträtt, känneteckensrätt, mönsterrätt och växtförädlarrätt. Patenträtt gäller för nya uppfinningar som kan utnyttjas industriellt. Känneteckensrätt brukar användas som en övergripande beteckning för varumärkesrätten, firmarätten och andra rättsskydd för individualiseringsmedel. Mönsterskydd gäller utseendet (designen) på en produkt, antingen det betingas av estetiska skäl eller nyttoskäl. Växtförädlarrätt skyddar nya växtsorter som skapas genom förädling eller på annat sätt.

Mellan upphovsrätten och det industriella rättsskyddet finns två grundläggande skillnader. Den ena är att upphovsrätten skyddar det sätt på vilket en idé omsatts i verkligheten och inte själva idén. Patentskydd, skydd för varumärken, mönsterskydd och växtförädlarrätt skyddar däremot idén som sådan. Den andra skillnaden är att upphovsrätt uppkommer så fort den skyddade prestationen utförts, medan patent, mönster- och växtförädlarrätt i princip förutsätter ett registreringsförfarande. Varumärken intar en särställning genom att skydd kan uppkomma både genom registrering och genom faktisk användning.

Den ensamrätt som följer med det immaterialrättsliga skyddet är tidsbegränsad. Enligt reglerna i Sverige gäller upphovsrätten under 70 år räknat från upphovsmannens död eller beträffande vissa prestationer under 50 år från det att prestationen utfördes. Patentskyddet räknas från den dag ansökan görs om registrering. I Sverige sträcker sig skyddstiden 20 år framåt i tiden. Mönsterskyddet räknas också från ansökningsdagen och gäller under fem år, men tiden kan förlängas upp till tio år. I växtförädlarrättslagen är skyddstiden 25 år utom för potatis, vin och träd där skyddstiden är 30 år. Varumärken har en i princip obegränsad skyddstid så länge de används. En registrering gäller dock bara under tio år men kan förnyas ett obegränsat antal gånger.

Ensamrätten kan också vara inskränkt på olika sätt. Särskilt på det upphovsrättsliga området finns det åtskilliga regler som begränsar upphovsmannens ensamrätt. Ett exempel på en sådan inskränkning är att privatpersoner som huvudregel har rätt att kopiera skyddade verk för enskilt bruk.

Den som utan rättighetshavarens samtycke vidtar någon åtgärd som omfattas av ensamrätten begår ett immaterialrättsligt intrång. Ett system av olika sanktioner av såväl straff- som civilrättslig karaktär skyddar ensamrätterna mot intrång. Vidare kan en domstol besluta om vissa skyddsåtgärder och säkerhetsåtgärder.

De svenska bestämmelserna på det immaterialrättsliga området finns i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, patentlagen (1967:837), varumärkeslagen (1960:644), kollektivmärkeslagen (1960:645), firmalagen (1974:156), mönsterskyddslagen (1970:485) och växtförädlar-rättslagen (1997:306).

Som närmare framgår av följande avsnitt är det immaterialrättsliga skyddssystemet internationellt, och de flesta länder är bundna av internationella konventioner på området. Ett väl fungerande immaterialrättsligt system har ansetts nödvändigt såväl för den globala världshandeln som för EU:s inre marknad.

Konsekvenserna av den internationalisering som präglar det immaterialrättsliga området tas upp till diskussion i motion T713 av Lennart Daléus m.fl. (c). I motionen anförs att immaterialrättsfrågorna inom EU spelar en alltmer betydelsefull roll, samtidigt som riksdagens möjligheter att påverka svenska ståndpunkter i internationella sammanhang minskar. Motionärerna anser att regeringen regelbundet bör informera och samråda med riksdagen rörande svensk politik på området samt inför riksdagen presentera en redogörelse för de svenska ståndpunkterna internationellt. I motionen begärs ett tillkännagivande med denna innebörd (yrkande 9).

Utskottet delar motionärernas uppfattning när det gäller önskvärdheten av att regeringen kontinuerligt håller riksdagen informerad om EU-samarbetet och anser att informationen till riksdagen i detta avseende är mycket värdefull. Enligt uttryckliga föreskrifter i riksdagsordningen (10 kap.) åligger det också regeringen att fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i EU samt att varje år till riksdagen lämna en skrivelse med berättelse över verksamheten i EU. Enligt riksdagsordningens bestämmelser skall information ges om regeringens syn på förslag från kommissionen, vilka regeringen bedömer betydelsefulla. Såvitt utskottet kan bedöma uppfyller regeringen riksdagsordningens informationskrav, och utskottet finner inte skäl att förorda ett tillkännagivande från riksdagen med krav på ytterligare information från regeringen på immaterialrättens område.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till yrkande 9 i motion T713.

Vidare bör beaktas att information från regeringen såvitt avser immaterialrättsfrågorna i EU och i andra internationella sammanhang numera ingår som en naturlig del i utskottets löpande arbete. Kontakter mellan utskottet och Regeringskansliet för information om aktuella EU-frågor förekommer regelbundet. Utskottet förutsätter att denna värdefulla informationsverksamhet fortsätter och att utskottet även i framtiden ges möjlighet att utöva det inflytande som förutsattes i samband med Sveriges EU-anslutning (se bet. 1994/95:KU22).

Reglerna i patentlagen innebär att den som gjort en ny uppfinning kan få ensamrätt att utnyttja uppfinningen yrkesmässigt genom patent. Patent kan meddelas på ett förfarande, t.ex. ett nytt produktionssätt, eller på en produkt som sådan, exempelvis ett nytt läkemedel. Som allmänna förutsättningar för patenterbarhet gäller att uppfinningen, förutom att den skall vara ny, väsentligen skall skilja sig från vad som tidigare är känt (uppfinningshöjd) samt att den skall kunna utnyttjas industriellt och vara reproducerbar, vilket innebär att uppfinningen skall ha sådan karaktär att den avsedda effekten med säkerhet kan uppnås vid ett upprepat utövande av uppfinningen.

Den ensamrätt att utnyttja en uppfinning som patentskyddet ger innehavaren är avsedd att stimulera forskning och utvecklingsarbete. Uppfinnare kan räkna med att under skyddstiden utan konkurrens kunna marknadsföra uppfinningen eller på annat sätt exploatera den ekonomiskt. Häri ligger också ett allmänt intresse. Mot de intressen som sålunda bär upp patentskyddet står samhällets intresse av att det inte skapas ett alltför långtgående monopol när det gäller att dra nytta av en uppfinning. Ensamrätten har därför begränsats i tiden. Vidare finns möjlighet att under vissa förutsättningar genom tvångslicens ge tredje man rätt att, utan hinder av ett patent, mot ersättning till patenthavaren utnyttja den patentskyddade uppfinningen. Som exempel kan nämnas möjligheten till tvångslicens vid underlåtet utövande av en patenterad uppfinning.

Patent söks i Sverige hos Patent- och registreringsverket (PRV), som granskar varje ansökan som kommer in till myndigheten. Vid granskningsförfarandet skall utrönas huruvida det föreligger hinder mot bifall till ansökningen med hänsyn till patentlagens bestämmelser. En väsentlig del av granskningen avser frågan huruvida uppfinningen är ny och fyller kravet på uppfinningshöjd. Om förutsättningarna för patent är uppfyllda, dvs. om ansökningen är fullständig och PRV gör bedömningen att det inte finns några hinder mot patent, skall sökanden underrättas om att patent kan meddelas. Sedan sökanden betalat en särskild avgift, meddelandavgift, skall patentmyndigheten bifalla ansökningen och kungöra beslutet. När beslutet har kungjorts är patent meddelat. Därefter vidtar det s.k. invändningsförfarandet då envar har möjlighet att göra invändningar mot ett meddelat patent. Framförda invändningar kan under vissa närmare angivna förutsättningar leda till att ett meddelat patent upphävs. Förfarandet vid PRV är tämligen tidskrävande, och det tar i genomsnitt omkring tre år från det att en patentansökan ges in till dess att patent meddelas. Antalet ansökningar uppgår för närvarande till knappt 5 000 per år, varav omkring 2 700 bifalls.

Oftast företräds sökanden i patentärenden av ombud, om det inte är fråga om ett större företag med egen patentavdelning. Ett patentombud bistår uppfinnaren bl.a. med att formulera ansökan och göra förberedande nyhetsundersökningar. När patent har meddelats kan patentombudet bistå med att hålla patentet vid liv genom att betala in årsavgifter och att hjälpa till med upprättandet av licensavtal m.m.

Ett patent som meddelas av nationell patentmyndighet blir gällande endast i den staten. Något världspatent existerar inte. En uppfinnare som önskar få

patentskydd i flera länder måste alltså i princip söka patent i varje land. I konventionen om patentsamarbete (Patent Cooperation Treaty, PCT) finns emellertid bestämmelser om s.k. internationell ansökan som gör det lättare att ansöka om patent i flera länder samtidigt. Förfarandet med en sådan ansökan innefattar en centraliserad, internationell nyhetsgranskning och en möjlighet till en internationell förberedande patenterbarhetsprövning. För att patent skall meddelas måste dock en internationell ansökan alltid fullföljas vid den nationella patentmyndigheten, som självständigt gör den slutliga prövningen enligt nationell rätt. Sverige ratificerade PCT i samband med ikraftträdandet år 1978. För närvarande har 108 stater anslutit sig till konventionen.

Genom den europeiska patentkonventionen (EPC) har vidare skapats en ordning som medger att en patentansökan samtidigt kan erhålla patentskydd i flera länder, s.k. europeiskt patent. Sådant patent meddelas av det europeiska patentverket (EPO), som har sitt säte i München. Patentkonventionen, som innehåller en fullständig reglering av ansökningsförfarandet och förutsättningarna för att få europeiskt patent samt handläggningsordningen vid det europeiska patentverket, trädde i kraft år 1977 och har tillträtts av Sverige och ett flertal andra europeiska stater. I den svenska patentlagen har tagits in de särskilda regler som föranletts av tillträdet. En viss anpassning av de svenska patentreglerna till konventionens bestämmelser har också skett.

Ett patent som meddelas av EPO är giltigt i de länder som designerats i ansökningen. Patentet är dock giltigt enligt respektive lands nationella patenträtt. Det är alltså inte fråga om ett europeiskt patent utan om ett knippe av nationella patent. Grunderna för att ett patent kan förklaras ogiltigt bestäms visserligen i konventionen, men EPC innefattar inte någon gemensam jurisdiktion för ogiltighets- och intrångsfrågor. Det finns alltså inte några garantier för att meddelade patent bedöms likformigt, och prövningen i domstol kan falla ut olika i olika stater.

Fördelarna med Europapatentet har ansetts vara flera. Endast en ansökan behöver ges in, ansökan görs på ett enda språk – engelska, tyska eller franska – och kostnaden är lägre än för en ansökan som avser tre separata länder. Systemet har dock enligt mångas mening vissa nackdelar beroende på dess komplexitet och på att kostnaderna trots allt anses för höga. En annan nackdel som framhållits är avsaknaden av en domstol på Europeanivå som avgör tvister om patent.

Dessa omständigheter har lett till att medlemsstaterna tillskapat två internationella arbetsgrupper till den europeiska patentkonventionen. Den ena gruppen (Working Party on Cost Reduction, WPR) har i uppdrag att ta fram förslag till hur man skall minska kostnaderna för översättning av europeiska patent. Den andra gruppen (Working Party on Litigation, WPL) har i uppdrag att se över möjligheterna att harmonisera patentprocessen vad avser europeiska patent.

I två motioner förespråkas olika åtgärder för att underlätta för patentsökande.

Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s) pekar i motion L802 på det krångliga förfarandet och de höga kostnaderna som är förenade med en patentansökan, särskilt när det gäller ett internationellt patent. Motionärerna

menar att det finns behov av initiativ för att underlätta för dem som söker patent. I motionen begärs ett tillkännagivande om statlig support till patentsökande.

I motion L803 av Carina Hägg (s) påpekas att engelska oftast är det språk som kommer till användning vid ansökan om ett internationellt patent. Kravet på engelska kan emellertid enligt motionären utgöra ett hinder för den som vill ansöka om patent, och i motionen begärs ett tillkännagivande om att krav på översättning av patentansökningar inte får bli ett hinder för innovatörerna.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om främjande och förenkling av patent (se bet. 1997/98:LU16, 1998/99:LU14 och 1999/2000:LU18). I dessa sammanhang har utskottet varit ense med motionärerna i fråga om patentens betydelse och om vikten av att uppfinnare och företag förmår att ta till vara de fördelar som patentskyddet erbjuder. Vidare har utskottet hänvisat till en av EG-kommissionen år 1997 utgiven grönbok om patentsystemet i Europa med undertiteln Främjande av innovationer genom patent, KOM (97) 314. I grönboken tas frågor upp om hur det nuvarande Europapatentsystemet fungerar och redovisas ett arbete inom EPO för att sänka kostnaderna för Europapatentet. EG-kommissionen har därvid konstaterat att det finns ett uttalat behov av ett nytt, enhetligt patentsystem som täcker hela gemenskapen. Ett sådant gemenskapspatent måste enligt kommissionen vara billigt, både jämfört med ett amerikanskt patent och i förhållande till ett europeiskt patent som täcker ett mindre antal stater.

Ett förslag till förordning om gemenskapspatent har härefter antagits av kommissionen i juni 2000, KOM (2000) 412. Avsikten är att möjliggöra för den som gjort en uppfinning att genom en enda ansökan få ett patent som gäller i hela gemenskapen. Genom förordningen vill man därmed göra det billigare för företag och enskilda uppfinnare att erhålla patentskydd i gemenskapen. Förslaget innebär bl.a. att Europeiska patentverket (EPO) kommer att pröva ansökningar om gemenskapspatent enligt samma regler som gäller för övriga europeiska patent. Huvuddelen av patentskriften kommer endast att finnas på det av EPO:s handläggningsspråk (engelska, franska eller tyska) som sökanden har valt. Det beviljade gemenskapspatentet måste inte översättas för att bli giltigt. Mål om intrång i och ogiltighet av gemenskapspatent skall endast få prövas av en ny specialdomstol för immaterialrätt på EG-nivå. En ändring av EG-fördraget hösten 2000 har möjliggjort inrättandet av en sådan domstol, och målsättningen är att gemenskapspatentet skall vara infört senast vid utgången av år 2001.

Som utskottet tidigare uttalat är det mycket positivt att frågan om kostnaderna för erhållande av patent – inte minst internationella patent – uppmärksammas och att ansträngningar görs för att hålla dessa kostnader nere. Såvitt utskottet kan bedöma är det arbete som för närvarande bedrivs inriktat på att förenkla och förbilliga för innovatörerna. Vid ett ställningstagande till de nu aktuella motionerna vill utskottet också peka på den särskilda patenträttskonvention (Patent Law Treaty, PLT) som antagits av medlemsstaterna i Världspanorganisationen för den intellektuella äganderätten, WIPO (World Intellectual Property Organization), ett FN-organ med säte i Genève. Konventionen innebär åtaganden om avreglering och en viss harmonisering av bestämmel-

ser om formalia kring patentansökningar. Avsikten är att minska kostnaderna och förenkla förfarandet i samband med patentansökningarna. Konventionen antogs i juni 2000 men har ännu inte hunnit träda i kraft.

Mot bakgrund av vad som nu redovisats konstaterar utskottet att det på internationell nivå pågår arbete som ligger väl i linje med motionsönskemålen. Utskottet kan därför inte finna behov av något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna L802 och L803. Motionerna avstyrks.

Biotekniska uppfinningar

En utgångspunkt för patentlagens regler om det patenterbara området är att någon skillnad inte skall göras mellan olika tekniker. Patenträtten kan därför sägas vara neutral med avseende på teknikområden, och den innebär att man kan skydda såväl alster (produktpatent) som framställningsmetodik (metodpatent). Patent kan sålunda meddelas också för biotekniska uppfinningar, och av de omkring 5 000 patentansökningar som kommer in till PRV varje år avser 200–300 ansökningar sådana uppfinningar.

En etisk gräns för vad som är patenterbart finns i 1 § fjärde stycket patentlagen. Bestämmelsen innehåller ett generellt förbud mot patent på uppfinningar vars utnyttjande skulle strida mot goda seder eller allmän ordning. I samma lagrum föreskrivs vidare ett förbud mot patent på djurraser och växtsorter. Förbud gäller också för patent på väsentligen biologiska förfaranden för framställning av växter eller djur. Patent får dock meddelas på mikrobiologiska förfaranden och på produkter som är ett resultat av ett sådant förfarande. För växtsorter finns, som nämnts inledningsvis, en särskild rättslig skyddsform, växtförädlarrätt, vilken regleras i växtförädlarrättslagen.

I juli 1998 antogs EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar (98/44/EG). Motivet har varit att garantera fri rörlighet på den inre marknaden av patenterade biotekniska produkter genom att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning, så att de rättsliga förutsättningarna för patentskydd, liksom skyddets omfattning, klargörs och harmoniseras. I direktivet slås inledningsvis fast att bioteknik och genteknik spelar en allt viktigare roll för ett stort antal industrigrenar och att skyddet för biotekniska uppfinningar med säkerhet kommer att vara av grundläggande betydelse för gemenskapens industriella utveckling. På genteknikområdet är de investeringar som måste göras i forskning och utveckling särskilt kostsamma och riskfyllda och möjligheten att göra dem lönsamma finns endast, enligt vad som framgår av direktivet, vid ett lämpligt rättsligt skydd. Utgångspunkten i direktivet är således att biotekniska uppfinningar skall kunna skyddas på samma sätt som andra uppfinningar.

I direktivet ställs upp olika principer för biotekniska uppfinningars patenterbarhet. Vidare anges vissa etiskt betingade undantag, som innebär att patent på vissa slags uppfinningar inte kan komma i fråga. Enligt direktivet skall medlemsstaterna senast den 30 juli 2000 ha genomfört de författningsändringar som direktivet ger anledning till.

Erforderligt lagstiftningsarbete med anledning av direktivet pågår för närvarande inom Justitiedepartementet, och en departementspromemoria är under utarbetande. Vad gäller huvudfrågan i direktivet, dvs. gränserna för

patenterbarhet när det gäller biotekniska uppfinningar, är bedömningen att direktivets regler överensstämmer med gällande svensk rätt och också med den praxis som tillämpas av EPO.

Inom ramen för Världshandelsorganisationen (World Trade Organization, WTO) har slutits ett internationellt avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS-avtalet). Avtalet, som utgör ett viktigt instrument på immaterialrättens område, trädde i kraft den 1 januari 1995 och innehåller särskilda bestämmelser för att säkerställa skyddet för immaterialrätterna. Till TRIPS-avtalet är numera 137 länder anslutna, och Sverige är bundet av avtalet genom sin anslutning till WTO.

TRIPS-avtalet innehåller regler om att patent skall kunna erhållas för produkter och processer på alla teknikområden under de vanliga förutsättningarna, nämligen nyhet, uppfinningshöjd och industriell användbarhet. Enligt en särskild bestämmelse undantas vissa biotekniska uppfinningar från kravet på patenterbarhet, det s.k. bioteknikundantaget. Undantaget gäller dels växter och djur med undantag för mikroorganismer, dels väsentligen biologiska processer för framställning av växter och djur, dock inte icke-biologiska och mikrobiologiska processer. Bestämmelsen, liksom hela TRIPS-avtalet, är för närvarande föremål för översyn.

I fem motioner framställs kritik mot möjligheten att ta patent på biotekniska uppfinningar.

Lennart Daléus m.fl. (c) yrkar i motion MJ711 ett tillkännagivande om behovet av fri tillgång till forskningsresultat och förbud mot patent på liv (yrkande 20).

I motion N328 hävdar Lennart Daléus m.fl. (c) att möjligheten att patentera levande organismer är etiskt oförsvarbar. Motionärerna begär tillkännagivanden om att TRIPS-avtalets krav på patenterbarhet bör undanta livsformer, att avtalet måste harmoniseras med FN:s konvention om biologisk mångfald samt att implementeringstiden för denna del av avtalet bör förlängas till fem år efter avslutad översyn (yrkandena 21, 22 och 23).

Marianne Samuelsson m.fl. (mp) förespråkar i motion So546 ett förbud mot patent på liv. Regeringen bör därför enligt motionärerna återkomma med förslag till lagändringar i enlighet härmed samt verka för en internationell konvention med denna innebörd. I motionen begärs ett tillkännagivande om patent på liv och mänskliga gener (yrkande 2).

I motion N384 yrkar Marianne Samuelsson m.fl. (mp) ett tillkännagivande om TRIPS-avtalet och kommande WTO-förhandlingar (yrkande 15).

Även Gudrun Schyman m.fl. (v) anser i motion MJ218 att regeringen bör verka för en förändring av TRIPS-avtalet i syfte att tillgodose ändamålet med konventionen om biologisk mångfald (yrkande 10).

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen avslagit motioner med samma inriktning som de nu aktuella (se bet. 1997/98:LU16, 1998/99:LU14 och 1999/2000:LU18). Sammanfattningsvis har utskottet därvid konstaterat att EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar synes stå i god samklang med gällande svensk patenträtt, att vissa ändringar av svensk lagstiftning ändå erfordras och att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att förbereda förslag till de författningsändringar som direktivet ger

anledning till. Några bärande skäl för att motverka ett genomförande av direktivet har utskottet inte ansett föreligga.

Utskottet vidhåller nu sin tidigare uppfattning och ser inte någon anledning att föregripa det arbete som för närvarande pågår såväl i Sverige som internationellt såvitt avser den närmare utformningen av ett ur etisk synpunkt lämpligt och i övrigt väl fungerande skydd för biotekniska uppfinningar. Därutöver vill utskottet framhålla att utvecklingen av biotekniska produkter kräver stora investeringar i forskning och utveckling och att det immaterialrättsliga skyddet mot denna bakgrund är av avgörande betydelse för verksamheten. Från exempelvis läkemedelsindustrins sida har gjorts gällande att möjligheterna till patent på biotekniska uppfinningar är en av de viktigaste förutsättningarna för investeringar i forskning och utveckling.

Mot bakgrund av vad som sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionerna MJ711 yrkande 20, N328 yrkandena 21, 22 och 23, So546 yrkande 2, N384 yrkande 15 samt MJ218 yrkande 10.

Upphovsrätt

Lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) ger ett tidsbegränsat skydd åt den som skapat ett sådant verk. Skyddet innebär att skaparen av verket, exempelvis en kompositör, har rätt att utnyttja detta ekonomiskt och att han eller hon har ett visst ideellt betonat inflytande över hur och i vilka sammanhang det används. Har flera medverkat vid tillkomsten av det skyddade verket har var och en av dem upphovsrätt. Begreppen litterära och konstnärliga verk i lagen är mycket vidsträckta.

För att en produkt över huvud taget skall anses som ett verk och därmed komma i åtnjutande av skydd enligt lagen måste den emellertid ha vad man brukar kalla verkshöjd. Kravet på verkshöjd kan uttryckas så, att en produkt är ett verk om den praktiskt sett inte har kunnat framställas av två personer oberoende av varandra. Utanför skyddet faller idéer och uppslag som flera kan tänkas komma på, vanliga nyhetsmeddelanden, vardagliga samtal, enklare nyttoföremål och andra prestationer av rutinmässig eller alldaglig karaktär.

Ett verk kan framträda i många olika former. Det kan vara fixerat på ett materiellt underlag, dvs. i ett exemplar. Exemplar av verket är inte bara en bok eller en målning som kan ge en omedelbar upplevelse av verket, utan också en grammofonskiva, en filmremsa, en trycksats, en matris osv., som endast medelbart kan ge en sådan upplevelse. Verket kan också framträda i obeständig form, t.ex. i uppläsarens ord, i tonerna av ett musikstycke, i bilden på filmduken eller på TV-skärmen. Alla former vari verket framträder faller inom dess skyddssfär, även bearbetningar.

Upphovsmannens rätt att ekonomiskt utnyttja sitt verk innefattar en principiell ensamrätt att framställa exemplar av verket och att göra det tillgängligt för allmänheten, t.ex. genom att framföra det offentligt och sprida exemplar av verket.

I upphovsrättslagen finns också bestämmelser om skydd för vissa prestationer som, även om de inte kan betecknas som litterära eller konstnärliga verk, har ett visst samband med sådan verksamhet och påkallar skydd efter

liknande principer som gäller för upphovsrätten. Sådana s.k. närstående rättigheter ger musiker, sångare, skådespelare och andra utövande konstnärer ett rättsligt skydd då de framför litterära eller konstnärliga verk. Dessa framföranden får inte utan konstnärens samtycke spelas in på film, varmed jämställs videogram, på fonogram (grammofonskivor, kassetband, m.m.) eller på annan anordning genom vilken de kan återges. De får inte heller utan rättighetshavarens samtycke sändas ut i bl.a. radio eller TV. Inspelningar av framföranden får mångfaldigas endast med konstnärens medgivande. Vidare gäller att utövande konstnärer har rätt till ersättning då ljudinspelningar används vid radio- eller TV-sändningar eller utnyttjas offentligt i förvärvssyfte.

Till de närstående rättigheterna räknas också det skydd som framställare av ljudupptagningar (t.ex. skivproducenter), framställare av upptagningar av rörliga bilder (t.ex. filmproducenter), radio- och TV-företag, framställare av kataloger samt fotografier har enligt upphovsrättslagen.

Rättigheterna enligt upphovsrättslagen tillämpas i första hand endast på svenska verk och prestationer. Det upphovsrättsliga skyddssystemet är dock internationellt, och de flesta länder är bundna av en lång rad internationella konventioner på området. Den viktigaste av konventionerna är Bernkonventionen från år 1886 för skydd av litterära och konstnärliga verk. Denna har i dag drygt 100 medlemsstater. Konventionen bygger på principen om nationell behandling, vilken innebär att stater som är bundna av konventionen är skyldiga att ge upphovsrättsligt skydd åt verk från alla andra konventionsländer på samma sätt som man skyddar sina egna verk. Ett liknande internationellt skyddssystem gäller på de närstående rättigheternas område, framför allt genom Romkonventionen från år 1961 om skydd för utövande konstnärer, fonogramframställare och radioföretag. Även avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS) innehåller internationella åtaganden på det upphovsrättsliga området.

Det internationella konventionsarbetet på upphovsrättsområdet bedrivs numera huvudsakligen inom Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten, WIPO. År 1996 antogs två tilläggskonventioner till Bernkonventionen, vilka utgör de första stegen mot att på en global nivå anpassa upphovsrätten till den digitala miljön. Den ena konventionen rör den egentliga upphovsrätten och den andra producenternas och de utövande konstnärernas rättigheter. Avsikten är att samtliga EU:s medlemsstater skall ratificera konventionerna samtidigt. Även gemenskapen kommer att ratificera för egen del, eftersom konventionerna innehåller sådant som faller inom dess kompetens.

Inom EU har lagts fram ett direktivförslag om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, KOM (97) 628 respektive KOM (99) 250. Behovet av ytterligare harmoniseringsåtgärder av upphovsrätten på den inre marknaden samt en anpassning av rättigheterna till de nya utmaningar som digitalisering och multimedieprodukter innebär har därvid betonats. Det har framhållits att stora skillnader i skyddsnivån kommer att innebära hinder för uppbyggandet av informationssamhället. Förslaget är avsett att dels förbättra den inre marknads funktion, dels säkerställa ett samordnat genomförande av 1996 års WIPO-fördrag.

I en motion framhålls behovet av att värna det upphovsrättsliga skyddet. Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) anför i motion Kr230 att konstnärer måste kunna känna sig säkra på att upphovsrätten ger dem ett fullgott skydd på samma sätt som småföretagare i andra branscher kan trygga sin försörjning med hjälp av patent och mönsterskydd. Motionärerna begär ett tillkännagivande om upphovsrätten (yrkande 4).

Utskottet har givetvis inte någon annan uppfattning än motionärerna om vikten av att värna konstnärernas upphovsrättsliga skydd. Riksdagen har också, såväl våren 1994 som hösten 1998, beslutat om väsentligt skärpta åtgärder mot intrång i samtliga immateriella ensamrätter (prop. 1993/94:122, bet. LU17, rskr. 227 och prop. 1998/99:11, bet. LU5, rskr. 24).

På den internationella arenan bedrivs för närvarande ett omfattande arbete som syftar till att värna skyddet för de immateriella rättigheterna och motverka kränkningar av bl.a. upphovsrätten. I sammanhanget kan nämnas att EG-kommissionen år 1998 avlämnat en grönbok om bekämpning av varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden, KOM (98) 589. Grönboken hade tre syften. För det första skulle den skapa ett underlag för en bedömning av varumärkesförfalskningens och piratkopieringens ekonomiska konsekvenser för den inre marknaden. För det andra skulle den ligga till grund för en utvärdering av hur effektiv lagstiftningen på området är. För det tredje skulle den skapa ett underlag för frågan om det krävs åtgärder på gemenskapsnivå. Kommissionen förväntas nu att under våren 2001 lägga fram ett direktivförslag om varumärkesförfalskning och pirattillverkning, och i april, under Sveriges ordförandeskap i EU, anordnar regeringen en internationell konferens i ämnet.

Enligt utskottets mening finns inte skäl för någon riksdagens ytterligare åtgärd med anledning av motion Kr230 yrkande 4. Motionsyrkandet avstyrks.

Skydd för datorprogram

Ett uttryckligt skydd för datorprogram infördes i upphovsrättslagen år 1989 och innebär att datorprogrammen åtnjuter i princip samma upphovsrättsliga skydd som andra litterära verk. En EU-anpassning av de svenska reglerna skedde år 1993, bl.a. såvitt avser upphovsrätten i anställningsförhållanden samt möjligheterna till kopiering för enskilt bruk (prop. 1992/93:48, bet. LU17).

Den snabba utvecklingen inom IT-området har medfört att det immaterialrättsliga skyddet för datorprogram blivit alltmer betydelsefullt. För närvarande skyddas alltså datorprogram som sådana i Sverige och i övriga Europa av upphovsrättslagstiftningen, till skillnad mot i Japan och i USA där datorprogrammen i sig är patenterbara. Även i Sverige kan dock patent ges på programvara, om funktionen av programmet har teknisk effekt och även uppfyller de andra patenterbarhetskriterierna. Med teknisk effekt menas att uppfinningen skall lösa ett problem på tekniskt sätt och fungera i praktiken. Exempelvis kan patent ges på en funktion som är ett resultat av programmets körning i datorn. Vidare kan exempelvis program som styr operativsystem patenteras i dag.

Som tidigare redovisats har kommissionen år 1997 lagt fram en grönbok om patentsystemet i Europa, Främjande av innovationer genom patent, KOM (97) 314. I ett meddelande år 1999 med uppföljning av grönboken, KOM (99) 42, anges att frågan om patenterbarhet av datorprogram är ett av tre prioriterade områden. För att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl har kommissionen för avsikt att lägga fram ett förslag till direktiv för att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning vad gäller patenterbarhet på ifrågavarande område.

I motion T713 av Lennart Daléus m.fl. (c) framhålls att upphovsrätten erbjuder ett skydd för datorprogram som tillåter utveckling av konkurrerande programvara och vidareutveckling av de idéer som ligger bakom programmens olika lösningar. En möjlighet att ta patent på datorprogram skulle enligt motionärerna i stället verka hämmande för utvecklingen av programvara. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen inom EU och i andra internationella sammanhang bör arbeta för att motverka möjligheten att patentera mjukvara (yrkande 7).

Utskottet har erfarit att kommissionen hösten 2000 inlett ett konsultationsförfarande som innebär att medlemsstaterna och allmänheten uppmanats att före den 15 december 2000 inkomma med synpunkter på ifrågavarande spörsmål. En av anledningarna härtill är att grönboken om patentsystemet i Europa vållat debatt såvitt avser skyddet för datorprogram, samtidigt som rättsläget i Europa på ifrågavarande område enligt kommissionen är oklart. Denna oklarhet kan ha negativa effekter för den inre marknads effektivitet. Innevarande månad tar kommissionen ställning till inriktningen av det fortsatta arbetet med ett eventuellt direktiv på området.

Utskottet kan konstatera att den i motion T713 upptagna frågan om skydd för datorprogram är föremål för uppmärksamhet inom ramen för det arbete som nu redovisats. Som utskottet tidigare framhållit är det ofrånkomligt att tyngdpunkten i de svenska aktiviteterna på området fokuseras på det internationella arbetet. Utskottet utgår från att de synpunkter som förts fram i motionen övervägs av regeringen i samband med de fortsatta överläggningarna inom EU. Yrkande 7 i motion T713 bör därför, enligt utskottets mening, inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd. Motionsyrkandet avstyrks.

Upphovsrätt i anställningsförhållanden

En grundläggande princip i modern upphovsrätt är att ensamrätten tillkommer upphovsmannen själv. Principen är inskriven i 1 § upphovsrättslagen, som anger att ensamrätten tillkommer den som skapat verket. Upphovsrätten, som är att betrakta som en förmögenhetsrätt, kan dock disponeras genom avtal, varför upphovsmannen således fritt kan överlåta sin rätt, helt eller delvis.

Upphovsrättslagen innehåller ingen allmän regel om rättsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Utgångspunkten är därför enligt lagen att rätten alltid uppstår hos den anställda och att arbetsgivaren endast kan få en från den anställda avledd rätt. Vidare kan det ligga i ett anställningsavtal – även utan en uttrycklig avtalsklausul – att förfoganderätten till verk som

arbetstagaren skapar som ett led i sina arbetsuppgifter skall tillkomma arbetsgivaren.

Upphovsrätten till datorprogram har genom implementeringen av ett EG-direktiv från 1993 fått en särreglering vad gäller anställningsförhållanden. Enligt 40 a § upphovsrättslagen övergår upphovsrätten till ett datorprogram som är skapat av en arbetstagare som ett led i hans eller hennes arbetsuppgifter eller efter instruktioner av arbetsgivaren på arbetsgivaren, om inte annat är avtalat. Utvecklingen av datorprogram innebär nämligen som regel en betydande investering och det är därför viktigt för arbetsgivaren att kunna tillgodogöra sig datorprogrammets ekonomiska värde (prop. 1992/93:48, bet. LU17). Regelns tillkomst innebar emellertid inte någon egentlig förändring av rättsläget, eftersom sedvänjan på detta område också tidigare innebar att program, tillkomna i anställningsförhållanden, ansetts överlåtna på arbetsgivaren på grund av anställningsavtalet.

I motion L804 av Stig Rindborg m.fl. (m) yrkas ett tillkännagivande om en översyn av upphovsrätten i anställningsförhållanden. Eftersom det i ett anställningsförhållande är arbetsgivaren som bär kostnadsansvaret förespråkar motionärerna en presumptionsregel med innebörd att upphovsrätten till verk som framställts av en arbetstagare som ett led i arbetet skall tillkomma arbetsgivaren. Motionärerna påpekar att Upphovsrättsutredningens arbete med frågan om upphovsrätten i anställningsförhållanden avbröts efter en tid utan att därefter slutföras av utredningen. Enligt motionärerna är det angeläget att det upphovsrättsliga reformarbetet nu fullbordas genom att också denna fråga ges en adekvat lösning. Den utveckling som under de senaste åren har ägt rum på IT-området sätter enligt motionärerna frågan om upphovsrätten i anställningsförhållanden på sin spets för svenskt vidkommande.

Som motionärerna har framhållit avslutades Upphovsrättsutredningens arbete år 1990 utan att utredningen hunnit lägga fram förslag i de frågor som regleras i upphovsrättslagens tredje kapitel, dvs. upphovsrättens övergång. Regeringen har därefter i olika sammanhang utlovat en översyn av reglerna om upphovsrätten i anställningsförhållanden (se prop. 1994/95:58, s. 21 och prop. 1996/97:111, s. 31). Något översynsarbete har emellertid ännu inte kommit till stånd. Enligt utskottets mening är det angeläget att det utlovade arbetet sätts i gång. Utskottet förutsätter att så kommer att ske senast i samband med att direktivet om upphovsrätten i informationssamhället skall genomföras i svensk rätt. Ett genomförande av direktivet kommer nämligen att kräva en översyn av den svenska upphovsrättslagen, och utskottet förutsätter således att bestämmelserna om upphovsrätten i anställningsförhållanden kommer att ses över i det sammanhanget.

Något formellt tillkännagivande därom från riksdagens sida är, enligt utskottets mening, inte behövligt. Motion L804 avstyrks.

Inskränkningar i upphovsrätten

Av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen är den ekonomiska rätten för upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter i vissa avseenden inskränkt. Eftersom de upphovsrättsliga reglerna bygger på att rättighetshavarna skall ha en ensamrätt att bestämma över utnyttjandet av verken och

prestationerna, skall bestämmelserna om inskränkningar i skyddet tolkas restriktivt. Inskränkningarna i den svenska upphovsrättslagen måste också självfallet ligga inom ramen för vad som är tillåtet enligt de internationella konventioner på området till vilka Sverige är bundet.

Ett av de grundläggande inslagen i den svenska upphovsrätten är att rätten inte skall gripa in i privatlivet. Var och en får därför bl.a. framställa exemplar av offentliggjorda verk för enskilt bruk och i vissa fall offentligt framföra utgivna verk fritt.

Ett framförande är offentligt när det sker på en plats dit allmänheten äger tillträde. Även musik som spelas inom föreningar och liknande inte helt slutna kretsar räknas som offentligt framförd, oavsett om tillställningarna anordnas regelbundet eller tillfälligt och om publiken betalar entré eller ej. Lika med offentligt framförande anses framförande som i förvärvsverksamhet anordnas inför en större slutna krets, framför allt på större arbetsplatser, såsom t.ex. industrimusik. Syftet med att begränsa upphovsmannens rätt till offentligt framförande är att från ensamrätten undanta framföranden som sker inom privatlivet.

Regler om vissa situationer då offentliga framföranden får ske utan tillstånd och utan att ersättning utgår för utnyttjandet av verken finns intagna i 21 § upphovsrättslagen. Där anges att utgivna verk får framföras fritt om framförandet inte är det huvudsakliga, om tillträdet är avgiftsfritt och om anordnandet sker utan förvärvssyfte. Denna inskränkning i det upphovsrättsliga skyddet gäller t.ex. vid framförande av marschmusik vid militära parader, vid processioner eller vid olika andra evenemang såsom idrottsevenemang och officiella högtidligheter. Musiken kan i dessa sammanhang visserligen vara viktig men är emellertid inte det huvudsakliga vid händelsen i fråga. Utanför bestämmelsens tillämpningsområde faller däremot tillställningar där framförandet av verket utgör själva ändamålet med arrangementet. Exempel på sådana tillställningar är avgiftsfria friluftsföreställningar och parkkonserter.

Andra inskränkningar i ensamrätten, då utgivna verk får framföras fritt enligt 21 §, gäller vid undervisning, såsom studiecirkelverksamhet som sker inom folkbildningsorganisationernas ram, samt vid gudstjänster. Inskränkningarna i 21 § gäller inte sceniska verk och filmverk och ger inte rätt att sända ut verken i radio eller TV. Genom en ändring i upphovsrättslagen år 1994 har en tidigare inskränkning som gällde framföranden i allmännyttigt syfte, den s.k. välgörenhetsbestämmelsen, utmönstrats (prop. 1992/93:214, bet. LU44).

På det upphovsrättsliga området finns en rad olika organisationer som har till uppgift att ta till vara de rättigheter som lagen ger upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter. Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) är en ekonomisk förening, till vilken tonsättare och författare genom ett anslutningsavtal upplåter sina rättigheter till offentligt framförande och inspelning på skiva, band, film osv. Föreningen tecknar avtal med musikanvändare samt inkasserar och fördelar till rättighetshavarna ersättningen för offentliga framföranden och inspelningar. STIM, som har samarbete med liknande organisationer över hela världen, kontrollerar också

att skyddad musik inte spelas offentligt eller i förvärvsverksamhet utan tillstånd.

Enligt stadgarna för STIM skall föreningens angelägenheter handhas av dess styrelse. Denna består av nio ledamöter, varav regeringen utser ordföranden och ytterligare två ledamöter. Övriga ledamöter utses av Föreningen Svenska Tonsättare (FST), Föreningen Svenska Kompositörer Av Populärmusik (SKAP) samt Svenska Musikförläggareföreningen (SMFF). Styrelsen är i princip beslutför med sex ledamöter; dock skall alltid minst två av regeringen utsedda ledamöter vara närvarande.

Eskil Erlandsson m.fl. (c, fp) menar i motion L805 att STIM ställer orimliga krav på ersättning för den musik som framförs vid de ideella organisationernas och studieförbundens olika arrangemang. Motionärerna yrkar att riksdagen skall begära förslag till ändring av upphovsrättslagen så att undantag kan medges för ideella organisationer (yrkande 1). Vidare anförs i motionen att upphovsråtsorganisationerna numera är så välorganiserade och finansiellt starka att det inte längre finns några skäl för staten att vara engagerad i STIM:s verksamhet. Statens uppdrag att utse ordförande och styrelseledamöter i STIM bör därför enligt motionärerna slopas. I motionen begärs ett tillkännagivande härom (yrkande 2).

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden med samma inriktning som det nu aktuella yrkande 1 i motion L805 (se bet. 1997/98:LU16, 1998/99:LU8 och 1999/2000:LU18). I dessa sammanhang har utskottet erinrat om att upphovsrätten är en del av förmögenhetsrätten och att det upphovsrättsliga skyddet ger upphovsmannen ensamrätt att utnyttja det skyddade verket ekonomiskt. STIM förvaltar i sin verksamhet de enskilda upphovsmännens ekonomiska rättigheter, vilka är att se som upphovsmännens förmögenhetstillgångar. Enligt utskottets mening borde det därför inte komma i fråga att genom ytterligare lagstiftningsåtgärder ingripa i upphovsmännens möjligheter att ta till vara sina rättigheter. Vidare måste beaktas att Sverige är bundet av internationella konventioner som begränsar konventionsstaternas möjligheter att inskränka de rättigheter som tillkommer upphovsmän och innehavare av närstående rättigheter. De bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten som lagen redan i dag innehåller och de gränsdragningsproblem som därvid kan göra sig gällande borde därför, enligt vad utskottet anförde, överlämnas till rättstillämpningen.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker med det anförda bifall till motion L805 yrkande 1.

Också motionsyrkanden rörande statens engagemang i STIM har behandlats tidigare (se bl.a. bet. 1998/99:LU8 och 1999/2000:LU18). När likalydande motionsyrkanden som det nu aktuella yrkande 2 i motion L805 behandlades våren 1999 och våren 2000 erinrade utskottet om att frågan aktualiserats av Kulturutredningen, som i sitt slutbetänkande (SOU 1995:84) Kulturpolitikens inriktning föreslagit att staten i framtiden inte skulle utse ordförande eller ledamöter i STIM:s styrelse. Enligt utredningen förlänade en sådan ordning organisationen ett drag av statlig instans som inte stämmer med dess roll som partsföreträdare för upphovsmännen. Kulturutredningens förslag beträffande STIM erhöll emellertid ett blandat mottagande hos remissinstanserna, och någon förändring av gällande ordning var, såvitt utskot-

tet då hade sig bekant, inte aktuell. Utskottet kunde för sin del inte heller finna några bärande skäl för att förorda ett minskat statligt engagemang i STIM. Tvärtom ansåg utskottet att den marknadsdominans som följer med STIM:s verksamhet på området motiverade offentlig insyn med en fortlöpande och tillförlitlig granskning av verksamheten. Det faktum att STIM också tillämpar internationella konventionsförpliktelser gör, enligt vad utskottet anförde, inte en statlig insyn i verksamheten genom styrelserepresentation mindre motiverad. Då aktuella motioner avstyrktes, och riksdagen följde utskottet.

Utskottet har inte ändrat sin inställning beträffande frågan om regeringens utseende av styrelserepresentanter i STIM och avstyrker också yrkande 2 i motion L805.

Följerätt (droit de suite)

Det franska begreppet droit de suite är den vedertagna beteckningen för en till upphovsrätten knuten ersättning till bildkonstnärer när deras verk vidareförsäljs. Genom ändringar i upphovsrättslagen infördes i Sverige den 1 januari 1996 bestämmelser om droit de suite (26 j §) (prop. 1994/95:151, bet. 1995/96:LU1).

Bestämmelserna innebär att en konstnär har rätt till en ersättning på 5 % av försäljningspriset – om detta överstiger 5 % av basbeloppet – när hans eller hennes konstverk vidareförsäljs yrkesmässigt (basbeloppet har för år 2001 fastställts till 36 900 kr). Rätten till sådan ersättning gäller alla konstverk utom alster av brukskonst som har framställts i flera identiskt lika exemplar. Ersättningsrätten, som finns under hela verkets skyddstid, är personlig och kan inte överlåtas. Rätten preskriberas om den ersättningskyldige inte har krävts på ersättning inom tre år efter det år försäljningen ägde rum.

Många – men inte alla – länder inom EU har någon form av bestämmelser om följerätt. Bland de länder som har regler om följerätt skiljer sig reglernas innehåll åt, bl.a. vad gäller ersättningens storlek. Avsaknaden av regler i vissa länder och skillnaderna i reglernas utformning mellan länderna har inom EU ansetts kunna inverka negativt på den gemensamma marknadens funktion. Mot den bakgrunden har kommissionen åren 1996 och 1998 lagt fram förslag till ett direktiv om upphovsmannens rätt till ersättning vid vidareförsäljning av originalkonstverk, KOM (96) 97 och KOM (98) 78. Förslaget förväntas antas under innevarande år.

Enligt de svenska bestämmelserna om följerätt kan ersättningsrätten bara göras gällande av en organisation som företräder ett flertal svenska upphovsmän på området. Ersättningsrätten förvaltas sålunda kollektivt. I den proposition som ligger till grund för reglerna om följerätt finns dock inga närmare uppgifter om hur uppbörd och distribution av ersättningen skall hanteras. I lagstiftningsärendet pekade utskottet därför på några betydelsefulla förutsättningar för att avgiftssystemet skall fungera som en upphovsrättsligt grundad inkomstkälla för konstnärerna och deras arvingar. Ett effektivt och smidigt samarbete måste etableras med konsthandeln. Den totala avgiftsvolymen måste vara tillräckligt stor för att bära de administrativa kostnaderna för systemet. En grundläggande förutsättning är vidare, framhöll

utskottet, att rutinerna för att inkassera och distribuera ersättningarna kan göras effektiva utan att de blir resurskrävande (bet. 1995/96:LU1).

I motion Kr346 hävdar Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (båda fp) att flera olika organisationer borde ha rätt att hantera ersättningen enligt bestämmelserna om följerrätt. En sådan konkurrens medför enligt motionärerna att administrationen effektiviseras och att en större del av det inkasserade beloppet kan återföras till konstnärerna. I motionen begärs ett tillkännagivande om att förvaltningen av ersättningsrätten inte skall vara monopoliserad (yrkande 30).

I samband med att utskottet år 1996 initierade en utvärdering av hur den praktiska hanteringen var organiserad framkom att två upphovsrättsorganisationer administrerade ifrågakarande avgifter. BUS (Bildkonst Upphovsrätt i Sverige), som representerade ca 4 000 konstnärer, var den organisation som inför ikraftträdandet av den nya lagstiftningen om följerrätt hade förberett och organiserat sin verksamhet för att administrera inkasseringen och distributionen av ersättningsbeloppen. En ny organisation, numera DUR (Konstnärernas Intresseförening för droit de suite upphovsrätt i Sverige), hade därefter bildats för att bedriva samma verksamhet. Etableringen av den nya organisationen, som vid starten uppgavs ha ca 750 medlemmar, föranledde ett antal rättsliga processer om rätten att administrera avgifterna.

Enligt ett avgörande från Högsta domstolen i oktober 2000 i mål mellan BUS och DUR (mål T2869/98) är det numera klarlagt att fler än en organisation samtidigt kan vara behöriga att administrera inkasseringens verksamheten.

Mot bakgrund av vad som sålunda redovisats får yrkande 30 i motion Kr346 anses tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

I sammanhanget vill utskottet vidare peka på att riksdagen i ett lagstiftningsärende om kassettersättning hösten 1998 beslutat att en motsvarande inkasseringens verksamhet av sådan ersättning inte borde vara monopoliserad (se prop. 1997/98:156, bet. 1998/99:LU3).

Arenarätt (droit de stade)

I upphovsrättslagen finns, som tidigare redovisats, bestämmelser om skydd för vissa prestationer som, även om de inte kan betecknas som litterära eller konstnärliga verk, har ett visst samband med sådan verksamhet och påkallar skydd efter liknande principer som gäller för upphovsrätten. Sådana s.k. närstående rättigheter ger musiker, sångare, skådespelare och andra utövande konstnärer ett rättsligt skydd då de framför litterära eller konstnärliga verk.

Bestämmelserna, som återfinns i 45 § upphovsrättslagen, gäller endast utövande konstnärer som framför litterära eller konstnärliga verk, exempelvis reciterar en dikt, spelar ett musikstycke på ett instrument eller agerar i en spelfilm. Framförandet måste sålunda avse ett verk, men det är utan betydelse om detta åtnjuter skydd eller inte. Skyddet omfattar däremot inte imitatorer, akrobater, cirkus- eller varietéartister och inte heller idrottsutövare.

I motion L801 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) påpekas att arrangörer av idrottsevenemang saknar ett upphovsrättsligt skydd för den information som kringgärdar arrangemangen. Motionärerna vill därför se en utredning av

möjligheten att införa ett sådant skydd, en s.k. arenarättighet, exempelvis för sändningsrättigheterna till vissa idrottsevenemang. I motionen yrkas ett tillkännagivande med denna innebörd.

Inom vissa utländska rättsordningar finns ett skydd även för framföranden som inte avser litterära eller konstnärliga verk. Ett sådant skydd, en s.k. *droit de stade* (arenarätt), förbjuder oauktoriserad fixering och överföring av exempelvis sportprestationer (se H. Olsson, Upphovsrättslagstiftningen. En kommentar, 1996, s. 258, samt M. Koktvedgaard och M. Levin, Lärobok i immaterialrätt, 1993, s. 59). I Sverige har vid olika tillfällen diskuterats huruvida man borde utvidga skyddet på sätt som skett på vissa håll i utlandet. Vid upphovsrättslagens tillkomst ansågs emellertid ett sådant skydd inte lämpligt (se NJA II 1961 s. 300 och s. 304), och i samband med 1986 års lagstiftning om en förstärkning av skyddet för de närstående rättigheterna (prop. 1985/86:79, bet. LU32) hänvisades till att artister och andra utövare som saknar upphovsrättsligt skydd i allmänhet kontraktsvägen kan skaffa sig garantier mot att obehöriga upptagningar sker av deras prestationer.

En motion med motsvarande innehåll som den nu aktuella behandlades av utskottet förra våren (se bet. 1999/2000:LU18). Enligt utskottets mening hade varken i den då aktuella motionen eller annorledes framförts några bärande skäl för att man i Sverige skulle överväga införande av ett nytt immaterialrättsligt skydd i enlighet med motionsönskemålet. De antaganden som gjorts år 1986 om möjligheter för utövare som saknar upphovsrättsligt skydd att avtalsvägen få till stånd garantier mot obehöriga upptagningar var, såvitt utskottet kunde bedöma, riktiga. Inte heller hade utskottet funnit att frågan om *droit de stade* var aktuell inom EU eller i något annat internationellt sammanhang. Den då aktuella motionen avstyrktes, och riksdagen följde utskottet.

Utskottet kan inte se att någon sådan omständighet har tillkommit som föranleder utskottet att frånga sin tidigare uppfattning. Motion L801 bör därför, enligt utskottets mening, inte föranleda någon ytterligare riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *information om immaterialrättsfrågor*
att riksdagen avslår motion 2000/01:T713 yrkande 9,
2. beträffande *främjande av patent*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:L802 och 2000/01:L803,
3. beträffande *biotekniska uppfinningar*
att riksdagen avslår motionerna 2000/01:So546 yrkande 2, 2000/01: MJ218 yrkande 10, 2000/01: MJ711 yrkande 20, 2000/01: N328 yrkandena 21–23 och 2000/01: N384 yrkande 15,
res. 1 (v, kd, c)
4. beträffande *upphovsrättsligt skydd*
att riksdagen avslår motion 2000/01: Kr230 yrkande 4,

5. beträffande *skydd för datorprogram*
att riksdagen avslår motion 2000/01:T713 yrkande 7,
res. 2 (v, c)
6. beträffande *upphovsrätt i anställningsförhållanden*
att riksdagen avslår motion 2000/01:L804,
res. 3 (m)
7. beträffande *offentliga framföranden*
att riksdagen avslår motion 2000/01:L805 yrkande 1,
res. 4 (c)
8. beträffande *STIM*
att riksdagen avslår motion 2000/01:L805 yrkande 2,
res. 5 (m, kd, c, fp)
9. beträffande *följerätt*
att riksdagen avslår motion 2000/01:Kr346 yrkande 30,
10. beträffande *arenarätt*
att riksdagen avslår motion 2000/01:L801.
res. 6 (kd)

Stockholm den 16 januari 2001

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Henrik S Järrel (m), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp).

Reservationer

1. Biotekniska uppfinningar (mom. 3)

Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd) och Viviann Gerdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Riksdagen har" och på s. 10 slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns skäl att ifrågasätta rätten att patentera och äga livsformer. En rätt att ta patent på levande organismer är nämligen inte försvarbar ur etisk synpunkt, eftersom en sådan ordning bidrar till osunda maktförhållanden och samtidigt riskerar att bli en hämsko för teknikens positiva utveckling. I stället måste enligt utskottet den fria tillgången till forskningsresultat på bioteknikområdet värnas.

Patentsystemet kan således över huvud taget inte anses lämpat för det levande området, och, enligt utskottets mening, innebär en rätt att patentera livsformer ett hot mot viktiga delar av den biologiska mångfalden och mot kulturarvet. Såväl de nationella reglerna som de internationella överenskommelserna på ifrågasatt område bör, mot den nu angivna bakgrunden, ses över med inriktningen att det inte skall vara möjligt att ta patent på livsformer. En internationell konvention som förbjuder sådana patent är angelägen, och i likhet med motionärerna anser utskottet att Sverige aktivt bör medverka till åtgärder som bringar TRIPS-avtalets bestämmelser i harmoni med FN-konventionen om biologisk mångfald.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna So546 yrkande 2, MJ218 yrkande 10, MJ711 yrkande 20, N328 yrkandena 21–23 och N384 yrkande 15, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *biotekniska uppfinningar*

att riksdagen med bifall till motionerna 2000/01:So546 yrkande 2, 2000/01:MJ218 yrkande 10, 2000/01:MJ711 yrkande 20, 2000/01:N328 yrkandena 21–23 och 2000/01:N384 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Skydd för datorprogram (mom. 5)

Tanja Linderborg (v), Tasso Stafilidis (v) och Viviann Gerdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med ”Utskottet kan” och slutar med ”Motionsyrkandet avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen när det gäller frågan om lämpligt immaterialrättsligt skydd för datorprogram. Som framgår av motionen skyddas i dag programvara, såväl i Sverige som inom EU i övrigt, av upphovsrätten. Denna erbjuder ett gott skydd för rättighets-havaren, samtidigt som den tillåter utveckling av konkurrerande programvara och vidareutveckling av de idéer som ligger bakom programmets olika lösningar. Den ordning som gäller i bl.a. USA, med möjlighet att patentera mjukvara, innebär att andra på ett oönskat sätt hindras från att använda samma idéer för utveckling av liknande eller andra program. Genom ett system med mjukvarupatent riskerar man därför att strypa utvecklingen av programvara till men för användare och samhället i stort.

Mot den nu angivna bakgrunden, och då fråga om utformningen av det immaterialrättsliga skyddet för datorprogram har aktualiserats inom EU, anser utskottet att Sverige aktivt bör motverka en utveckling som innebär ökade möjligheter att patentera datorprogram. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion T713 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *skydd för datorprogram*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:T713 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Stig Rindborg, Henrik S Järrel, Elizabeth Nyström och Berit Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med ”Som motionärerna” och slutar med ”L804 avstyrks” bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet att det nu är hög tid att se över reglerna om upphovsrätten i anställningsförhållanden. Flera olika skäl talar för en sådan översyn. För det första är förutsättningarna helt annorlunda om upphovsmannen är anställd jämfört med om han eller hon är en fristående person. Arbetsgivaren står t.ex. för produktionskostnaderna samt för lön och andra ersättningar till den som är anställd. För det andra har nuvarande upphovsrättsliga regler, i takt med den snabba utvecklingen inom IT-området, kommit att bli alltmer otidsenliga. För medie företag med anställda medarbetare riskerar reglerna t.o.m. att bli ett direkt hinder för utveckling och investeringar med försämrad internationell konkurrenskraft som följd.

Behovet av en rättslig översyn på ifrågavarande område har påtalats av lagutskottet vid ett flertal tillfällen, och senast hösten 1995 (se bet. 1995/96:LU1) utgick riksdagen från att en sådan översyn skulle komma till stånd inom kort. Likafullt har ännu ingenting hänt. Mot denna bakgrund anser utskottet att en ytterligare fördröjning av ifrågavarande översyn är helt oacceptabel. I stället bör inriktningen nu vara att snarast få till stånd en presumptionsregel med innebörd att upphovsrätten till verk som framställts inom ramen för ett anställningsförhållande skall tillkomma arbetsgivaren.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion L804, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *upphovsrätt i anställningsförhållanden*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:L804 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Offentliga framföranden (mom. 7)

Viviann Gerdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med ”Utskottet har” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning i fråga om värdet av det arbete som på ideell basis bedrivs av olika föreningar och studieförbund och som syftar till att ge musikkulturen en vidare spridning. Därför ter sig, som motionärerna påpekar, upphovsmännens krav på ersättning för olika musikarrangemang som anordnas av de ideella organisationerna ofta både onödiga och orimliga. I stället framstår det, enligt utskottets mening, som rimligt att nu införa en lagstadgad inskränkning i upphovsrätten till förmån för de ideella organisationernas och studieförbundens olika arrangemang. Regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag i enlighet härmed.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L805 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *offentliga framföranden*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:L805 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. STIM (mom. 8)

Rolf Åbjörnsson (kd), Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med ”Också motionsyrkanden” och på s. 17 slutar med ”motion L805” bort ha följande lydelse:

Utskottet är ense med motionärerna om att det statliga engagemanget i STIM:s styrelse rimmar illa med den hårdnande attityd som STIM på senare tid intagit i förhållande till de ideella organisationerna. Upphovsrättsorganisationerna är dessutom numera så välorganiserade och finansiellt starka att det inte längre finns någon egentlig anledning för staten att vara engagerad i verksamheten. Det kan till och med ifrågasättas om inte statens starka roll i STIM ger föreningen en alltför tydlig myndighetskaraktär. Enligt utskottets mening skulle mot denna bakgrund en lämpligare ordning vara att regeringen avstår från att utse ledamöter i STIM:s styrelse. Samspelet mellan olika organisationer blir tydligare om STIM uppträder i sin egenskap av företrädare för musikproducenternas gruppintressen, såsom LO representerar vissa arbetstagare och SAF företagen.

Vad utskottet nu anfört i fråga om regeringens utseende av styrelserepresentanter i STIM bör riksdagen, med bifall till motion L805 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *STIM*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:L805 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Arenarätt (mom. 10)

Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”En motion” och slutar med ”Motionen avstyrks” bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar saknas det i Sverige en särskild skyddslagstiftning för arrangörer av idrottsevenemang. Visserligen har arrangörerna av sådana evenemang en rätt till arenan där evenemanget äger rum, men informationen kring evenemanget saknar immaterialrättsligt skydd. En sådan skyddslagstiftning, s.k. arenarätt, finns i vissa andra länder.

Enligt utskottets mening finns det skäl att närmare analysera behovet av en lagstiftning om arenarätt även i Sverige. Förutom behovet av skydd bör

ifrågavarande utredning fokusera på den situationen där sändningsrättigheterna för evenemangen i fråga kan vara aktuella för försäljning.

2000/01:LU8

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion L801, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *arenarätt*

att riksdagen med bifall till motion 2000/01:L801 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Biotekniska uppfinningar

Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Berit Adolfsson (m) och Ana Maria Narti (fp) anför:

Biogenetiken är en av nutidens viktigaste arenor för förnyelse och framsteg. Vi vet i dag att de uppfinningar och innovationer som ledde till de elektroniska kommunikationernas födelse redan har blivit en hävstång för omdaning över jordklotet. Biogenetiken betraktas av många tänkare som en ännu viktigare motor för utveckling.

Det är därför av yttersta vikt att den politiska debatten inte på något sätt ger näring till obefogad misstro för forskarnas vardagliga arbete och inte sprider skräck för den industri som växer ur denna nya kunskap. Sverige har under lång tid erhållit en särskilt stark ställning i forskning knuten till medicinsk vetenskap och läkemedelsproduktion; för landet är det avgörande att denna skapande tradition inte försvagas nu, när de mycket rika amerikanska forskningscentrumen redan investerar astronomiska belopp i biogenetiken. Klimatet i vilket den nya kunskapen diskuteras och planeras kan bli livsviktigt för landets framtid.

Därför vill vi påpeka att uttrycket ”patent på liv” är för otydligt och för grovt för att tillfredsställa nutidens behov av rationell debatt angående den nya vetenskapens etiska gränser. Också den redan existerande och av alla erkända växtförädlingsrätten är en form av patent på liv och ingen har hittills kommit på tanken att förbjuda den.

Vi vill också understryka att noggrant övervägda insatser görs inom Europeiska unionen i syfte att fastställa etiska regler för biogenetiken, regler som grundas på respekt för den mänskliga värdigheten. Att i detta sammanhang måla upp skräckinjagande bilder av forskare och företag som enligt vissa uttalanden hotar bidra till mänsklighetens och naturens undergång är antingen ett uttryck för en vidskeplig rädsla för nyvunna kunskapsrön eller resultat av kallt kalkylerad populism.

Gränsdragningen för patenträttens omfattning på det biotekniska området definieras och omdefinieras ständigt bl.a. i Europeiska unionens ställningstaganden. Kunskap om människans och djurens existerande och levande mikrostrukturer bör inte patenteras. Patent på detta område skulle ge upphov till

hinder för den fria forskningen och underlätta ohederlig konkurrens. Men att förbjuda patent på all tillämpning av biogenetiska uppfinningar betyder ingenting annat än att frånta forskningen alla investeringar som kommer från det privata näringslivet. Detta skulle utan tvekan leda till ödesdigra resultat, eftersom enbart offentlig subventionering inte kan bära de stora kostnader som biogenetikens frammarsch kräver.

2. Följerätt (droit de suite)

Stig Rindborg, Henrik S Järrel, Elizabeth Nyström och Berit Adolfsson (alla m) anför:

Vi vill hänvisa till vårt ställningstagande hösten 1995 i samband med införandet av regler om droit de suite i upphovsrättslagen och påminna om de farhågor vi uttalat i det sammanhanget. Redan då påpekade vi att den i och för sig lovvärda målsättningen att förbättra bildkonstnärernas villkor knappast nämnvärt skulle gynnas av ifrågavarande regelverk. Erfarenheter hade också givit vid handen att riskerna är uppenbara för att administrationskostnaderna blir så stora att de tar i anspråk en orimligt stor andel av inkasserade ersättningsbelopp. Inte heller torde det vara möjligt att till rimliga kostnader införa ett effektivt system för kontroll av att droit de suite efterlevs.

Frågan om följerättsersättningens administration har nu varit föremål för Högsta domstolens prövning. Mot bakgrund av utgången i målet ser vi ingen anledning att reservera oss till förmån för yrkande 30 i motion Kr346.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	3
Inledning.....	3
Patent	5
Biotekniska uppfinningar.....	8
Upphovsrätt.....	10
Skydd för datorprogram.....	12
Upphovsrätt i anställningsförhållanden.....	13
Inskränkningar i upphovsrätten.....	14
Följerätt (droit de suite)	17
Arenarätt (droit de stade)	18
Hemställen	19
Reservationer.....	20
1. Biotekniska uppfinningar (v, kd, c).....	20
2. Skydd för datorprogram (v, c).....	21
3. Upphovsrätt i anställningsförhållanden (m).....	22
4. Offentliga framföranden (c)	22
5. STIM (m, kd, c, fp)	23
6. Arenarätt (kd).....	23
Särskilda yttranden	24
1. Biotekniska uppfinningar.....	24
2. Följerätt (droit de suite).....	25